

2000-ben november 30-án fejeztük be a terepmunkát, a Bécs út 80. legfrissebb leletanyagának restaurálása elkezdődött.

A gyenge lejtésű domboldal legkorábbi szórt hamvas sírja Domitianus császár (81–96) középbronzával és egy voluntás méccsessel a Kr. u. 1. sz. végére keltezhető. Közvetlenül e sírfolt mellé urnafészket ástak. A nagyméretű, sötétszürke edényből kitűnő állapotban megmaradt, szögletes bronztükröt emeltünk ki. A kb. 15×10 cm-es, 2 mm vastag bronzlemezt ónnal futtatták be és polírozással érték el egyik oldalának máig elevenen tükröző fényességét. A tárgy valamilyen szerves anyagból készült (bőr vagy hancs) tokban feküdt a hamvak tetején. Két esetben tapasztaltuk, hogy szórt hamvas temetkezéssel korábbi csontvázasat bolygattak meg.

A csontvázas sírok közül még nem tudjuk elkülöníteni a koraiakat. Egy a Bécsi út 62. sz. alatt feltárt 2. századi sír esetében már megfigyelhető volt a helyi hagyomány és a hódítók szokásainak keveredése, a 3. században pedig már szinte lehetetlen a többségében elhamvasztott halottak etnikai meghatározása.

A sírok tájolása igen változatos, a csontvázasoknál É-D és DK-ÉNy kivételével mindenféle variáció előfordult. Két sírcsoport határozottan elkülöníthető egymástól, melyek tágabb környezetében további „magányos” sírok jelennek meg. Az „A” csoport magja és egyben legkorábbi temetkezése egy igen érdekes, fejkultuszra utaló sír. A lekerekített sarkú, szűk gödröt egy nyugat felé fektetett csontváz alatt találtuk, a gödör aljára levágott fejet (vagy koponyát) és egy sötétszürke poharat helyeztek, majd behantolás után a gödröt 2 kúp-cseréppel (imbrex) fedték le. Idővel további 4 halottat temettek el a „fej” feletti csontváz keleti oldalán, legvégül egy szórt hamvas sírral bolygatták a csoport keleti szélén fekvő északnyugati fektetésű csontvázasat. A csoport tágabb környezetében további négy sírt tártunk fel.

A „B” jelű sírcsoportot az előzőtől kb. 10 m-re nyugatra találtuk. Szabályosabb elrendezésű, három, szorosán egymás mellé temetett ÉK-DNy, és két DNy-ÉK tájolású sírből állt, tágabb környezetükben itt négy halottat találtunk. A csoport egyik tagja éremmel, korszóval és írókészlettel datálható. Igényesen megépített sírkertre bukkantunk a terület ÉNy-i szögletében. A rombikus alaprajzú, meszes kötőanyaggal készített, 60 cm vastag falazatot egy lankás terasz keleti szélére alapozták. A sírkert északkeleti sarka és déli fala nagyobb mészkősziklákon feküdt. Eltűnt a keleti fal közepére állított sírkő értékes felső része. Meglepő eredményt hozott a sírkert belső terének átvizsgálása, ahol az egyöntetű, barna, agyagos betöltésben csupán néhány szórvány jellegű római és őskori cserepet találtunk, így az építmény kora legfeljebb a falszerkezet vizsgálatával és csak tág intervallumban határozható meg.

HABLE TIBOR

50. Budapest, III. Bécsi út 123.

Ró

A Bécsi út 123. telek szondázó jellegű feltárásán az újkori rétegek alatt a tavaly a Bécsi út 127. telken megfigyelt, 268–270 közé keltezhető cölöpkonstrukciós védműrendszer nyugati szélét sikerült megfigyelnünk.

MADARASSY ORSOLYA

51. Budapest, III. Bécsi út 165.

Ró

A telken az épület alapozási munkái közben folytattunk régészeti megfigyelést. Az épület mélygarázsa csak újkori rétegeket érint. A telek keleti szélén nyitottunk egy 5×5 méteres kutatószondát, itt az újkori feltöltés alatt két római kori járószintet figyeltünk meg.

1996-ban a szomszéd telken (Bécsi út 167.) a K-Ny-i kutatóárok teljes hosszában egy cölöp-deszka-agyagtégla konstrukciós, Claudius Gothicus (Kr. u. 268–270) pénzeivel datálható objektum került elő. Fölötte enyhé téglás, 4. századi omladékszint volt.

Mindez itt, a terület keleti szélén, minden építési maradvány nélkül, enyhén humuszos járószintként jelentkezett.

MADARASSY ORSOLYA

52. Budapest, III. Bécsi út 173.

Ró, Ú

A telek északi szélén kb. 20 m hosszú, 2 m széles, K-Ny irányú kutatóárokot indítottunk a rétegvizonyok tisztázására. A gépi földmunka kb. 2,5–2,6 m között indított, tehát kb. 2,5 m laza újkori árokkal közt dolgoztunk. Keleten kb. 3–3,1 m mélyen az újkori pince betöltésének sóderes alja, a déli árokkalban két gerendatartó betonpillér mutatkozott. A sóder alatt szénréteg, deszka, majd kb. 3,15–3,2 m közt még újkorral szennyezett sárga eróziós agyag húzódott. Középen az újkori pince feljárója szerves, a déli árokkalban újkori beásás mélyül bele. Nyugati szélén kb. 3 m szakaszon, 3,6–3,8 m között humuszos, enyhén köves szint (4. századi terepszint?) jelentkezett. Ennél mélyebbre az adott kockázati tényezők miatt nem mentünk, de ezek a rétegek már nem is veszélyeztetettek.

MADARASSY ORSOLYA

53. Budapest, III. Dugovics Titusz tér 13–17.

Ró, Kö, Ú

Az Állami Műemlék-helyreállítási és Restaurálási Központ épületének tervezett bővítését megelőzően egy több szakaszú kutatási program keretében folytattunk feltárást a területen 2000. május 29. és augusztus 11. között. A terület keleti, Tanuló utcai frontját az 1994. és 1998. évi ásatások során kutattuk, az idei évben a nyugati rész déli szakaszán nyitottunk szelvényeket.

A római kori topográfia ismeretében kiemelkedő jelentőségű területre, folyamatos rétegződésre, jelentős,

többször megújított épületekre számíthattunk a feltárások megkezdésekor.

A jelenlegi feltárási szakasz korábbi rétegtani megfigyeléseinket megerősítette, illetve kiegészítette. A legkorábbi időszak települési viszonyainak megfigyelésére most is elsősorban metszetek készítésével volt lehetőség. A sárga agyagos altalaj felett sárgásszürke, lelet nélküli réteget dokumentáltunk. A legkorábbi település meglétére a gazdag kerámia- és egyéb leletanyagból következtethetünk, objektumot azonban nem találtunk, bár az itt álló maradványok pusztulása után jól dokumentálhatóan a feltárási terület nagy részére kiterjedő égett, faszenes réteg keletkezett. Az égésréteg felett szürkés-iszapos, leletekben gazdag réteget figyelhettünk meg, melyet egy kevertebb, többször bolygatótt talajréteg követett. A rétegvizonyok megegyeztek a terület keleti frontján történt feltárások során megfigyelt és dokumentált rétegekkel. A 2. századra datálható település nyomát a leletek alapján elsősorban a telek délnyugati sarkában sejthetjük, a korszakra keltezhető épületmaradvány azonban itt sem került elő.

A megfigyelt rétegeket a kőépületek építése során átvágták.

A legkorábbi kőépület, melynek részeit az 1998-as feltárás során kibontottuk, alaprajza teljesebbé vált. Megtaláltuk az agyagba, feljebb habarcsba alapozott, 80 cm vastag, az épületet délről határoló fal nyugati folytatását, az egyik pillért, valamint az épület nyugati zárófalát. A nyugati oldalon több helyiség létesült, melyből a délit teljes nagyságában feltárhattuk.

A „pilléres” épülettől nyugatra alaprajzában többször megújított, több helyiséges épület állt. Ezek részbeni elbontása után, egyes falszakaszok felhasználásával épült a késő római korszakra keltezhető, nagyméretű apszisos épület, melynek apszisán kívül mindössze egyetlen helyiségét figyelhettük meg. K-Ny tájolású, az erőd főútjáról nyílt, apszisa kelet felé tájolt.

Az apszisos épülettől északra ugyancsak egy, a korábbi kőfalak felhasználásával épült kisebb ház egyes részeit tártuk fel. A korszak egyik legkésőbbi maradványaként a korábbi ásatások során már több helyen kibontott, ipari tevékenység nyomaira utaló nagyméretű átégett felületet (kemence?) tártuk fel.

Az ásatás során több római kőemlék, illetve töredék került elő, többek között egy Apollonak állított oltár.

A területen gondosan rakott kőfalazattal épült, pincével is ellátott barokk kori épület, valamint 2 újkori kút került feltárássra. Az eddig feltárt 4 kút, valamint a korábbi újkori épületek és a 2000. évi ásatás alatt feltárt, egy korábbi telekosztást mutató épületrészek Óbuda 18. századi topográfiájához nyújtanak adatokat. Mindezek a jelzett korszakból származó különböző állapotokat ábrázoló térképek valóságtartalmának megítélésében is segítséget nyújthatnak.

Az újkori beépítéskor, illetve az 1967–72 között zajló bontások során kiterjedt és nagy mélységeket is érintő rombolások történtek. Így az egyik újkori pincével nagy-

részt elrombolt, egy eredetileg is laposan hasadó kövekből barna földes kötőanyaggal megépített helyiség feltárt részlete valószínűleg középkori. Az 50 cm-es falak egy pincéhez tartozhattak, mert betöltésében, valamint a metszetfalban is megfigyelt sárga agyagrögök arra engednek következtetni, hogy felmenő falai talán fával megerősített agyagfalak voltak. A falakkal érintett legmélyebb réteg újkori és középkori kerámiát is tartalmazott. A korhatározást megnehezíti, hogy a helyiség D-i falának jó részét egy újkori pincével elvitték, a helyiség belsejéből pedig csak mintegy 1 méter széles sáv esett bele az eddig feltárt területbe.

FACSÁDY ANNAMÁRIA – GYURICZA ANNA

54. Budapest, III. Farkastorki út – Táborhegyi lejtő által határolt terület

Rő, Á, Ú

2000. augusztus 31. és december 19. között a Magnum Hungária Lakópark Kft. tulajdonában lévő Budapest III. Farkastorki út 16300/5 és 16300/7 hrsz. telkeken a tervezett lakópark helyszínén régészeti feltárást végeztünk.

Az 16300/5 hrsz. telken a kutatás során teljes felületen feltártuk a két lakótömb alapterületét. A telek erősen lejtős hegyoldalon helyezkedik el. Ezt a kedvezőtlen adottságot a korábbi, de modern beépítések előtt igyekeztek teraszos jellegű feltöltéssel kompenzálni. Az épülettörmelékes, humuszos feltöltésből 19–20. századi leletek kerültek elő. A D-i házhely területén a feltöltésbe és némileg a sárga márgás, agyagos altalajba vágott téglapadlós, téglafalás épület részleteit tártuk fel. A felhasznált téglák a közelben állt Bohn-féle, majd Viktória II. téglagyár bélyegeit viselik. Ennél a házhelynél semmilyen más régészeti lelet nem került elő.

Az É-i épület helyén nyitott szelvényekben a feltöltésbe vágva ugyancsak Bohn-téglagyári bélyeges téglákból, tetőcserepekből kirakott falú gödörobjektumot és több, ezzel azonos korú, de szimpla gödröt tártunk fel. Az újkori feltöltés alatt változó vastagságú őshumuszt találtunk. Ebből a rétegből szórványosan újkori, Árpád-kori és római kori cserepek és egyéb leletek kerültek elő. A metszetekben jól megfigyelhető volt az erős erózió nyoma. Feltehetően ez a jelenség mosta szét az ikerház Ny-i találkozásánál talált, meghatározhatatlan korú tűzhelyet is. A lezúduló csapadékvíz elvezetésére, a hegyoldalra merőlegesen átlag 40 cm széles, 40–50 cm mély árkok készültek feltehetőleg az újkorban, amelyeket modern feltöltéssel megszüntettek.

Az 16300/7 hrsz. telek közvetlen közelében helyezkedik el a már korábban ismert, Mátyás király által Fehéregyháza fenntartására alapított pálos kolostor. A két sorban tervezett lakóépületek közül a K-i, négy épület-tömbből álló lakóparkrésztől feltételezhető volt, hogy érinti a korábbi feltárások alapján kialakult alaprajz Ny-i, még sok bizonytalanságot mutató részét. Ebből kifolyólag ennek az épületsornak a helyén É-D-i irányú kutatóárkokat jelöltünk ki, azzal a céllal, hogy felmérhessük az